

Sociale kerncijfers*

Centraal Bureau voor de Statistiek**

Het thema van de rubriek 'Sociale kerncijfers' is deze keer gewijd aan allochtone bevolkingsgroepen in Nederland. Kort wordt ingegaan op de identificatie van allochtonen, hun opleidingsniveau en hun positie op de arbeidsmarkt. Het tweede deel van de rubriek bestaat uit de standaardtabel met sociale kerncijfers.

Allochtonen in Nederland

Om de informatie die het CBS verzamelt over allochtone bevolkingsgroepen beter toegankelijk te maken voor gebruikers is in 1987 het Informatiesysteem Allochtone Bevolkingsgroepen (IAB) opgezet.¹ Het IAB is een onderdeel van een breder, permanent onderhouden systeem van actuele basisinformatie over de leefsituatie van bevolkingsgroepen. De informatie in dit systeem heeft steeds betrekking op bevolkingscategorieën waar het overheidsbeleid bijzondere aandacht aan besteedt (jongeren, ouderen, vrouwen, minderheden).

Het IAB is gericht op alle allochtonen, maar in het bijzonder op de doelgroepen van het minderhedenbeleid: Grieken, Italianen, (ex-)Joegoslaven, Kaapverdianen, Marokkanen, Portugezen, Spanjaarden, Tunesiërs, Turken, Arubanen, Antillianen, Surinamers, Molukkers, vluchtelingen, woonwagenbewoners² en zigeuners (ongeacht hun nationaliteit en ongeacht de generatie waarvan men deel uitmaakt). Over de term 'allochtonen' bestaat vaak verwar-

* Cijfers die vóór 28 februari beschikbaar waren, konden nog worden verwerkt in de standaardtabel van deze rubriek.

Auteursrecht is voorbehouden. Gebruik van de inhoud van deze rubriek is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

** Prinses Beatrixlaan 428, Voorburg. Postbus 959, 2270 AZ Voorburg. Tel. (070) 3 37 38 00. Kloosterweg 1, Heerlen. Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen. Tel. (045) 70 60 00.

ring; uit artikelen en discussies over allochtonen blijkt dat menigeen met deze term een beperkt deel van de allochtonen in Nederland voor ogen heeft. Het CBS verstaat evenwel onder allochtonen alle ingezetenen van Nederland die van niet-Nederlandse herkomst zijn.³

In allerlei registraties en onderzoeken wordt verschillend omgegaan met de vraag op grond van welke kenmerken iemand tot de allochtone bevolking moet worden gerekend. Het CBS streeft ernaar, in navolging van de overheid, om allochtonen in statistische onderzoeken te identificeren op grond van een drietal kenmerken van een persoon: het eigen geboorteland, het geboorteland van de moeder en het geboorteland van de vader. Tot de allochtonen worden alle personen gerekend die op minstens één van deze kenmerken scoren met een ander land dan Nederland. Aangezien in veel registraties en onderzoeken geen gegevens beschikbaar zijn over het geboorteland van de ouders, maar wel de nationaliteit of het geboorteland, worden personen veelal ingedeeld op grond van deze laatste twee kenmerken. Tabel 1 toont hoe de genoemde identificatiewijzen zich kwantitatief tot elkaar verhouden. De gegevens zijn afkomstig uit de door het CBS uitgevoerde Registertelling per 1 januari 1992 (zie Van der Heijdt & Prins, 1993). Slechts vier allochtone groeperingen zijn in tabel 1 opgenomen, namelijk de grootste vier doelgroepen van het minderhedenbeleid.

Tabel 1. Enkele bevolkingsgroepen volgens diverse identificatiewijzen, 1 januari 1992.

	Identificatie op basis van:			
	geboorteland en geboorteland ouders	nationaliteit en geboorte- land	nationa- liteit	geboorte- land
	× 1 000	index, kolom 1 = 100		
Autochtonen	12 765	107	113	108
Turken	241	94	89	66
Marokkanen	196	91	84	67
Surinamers	263	65	8	65
Antillianen/Arubanen	91	71	nvt	71

Identificatie op basis van geboorteland en geboorteland ouders heeft tot gevolg dat zowel de eerste als de tweede generatie van de diverse allochtone groeperingen wordt meegeteld. In de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS (zie CBS, 1993a), waarvan resultaten in dit thema zijn opgenomen, zijn allochtonen geïdentificeerd op basis van de nationaliteit én het geboorteland. Tot de

allochtonen zijn gerekend alle personen die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten plus degenen die wel de Nederlandse nationaliteit hebben, maar buiten Nederland zijn geboren. Uit de tweede kolom van tabel 1 blijkt dat dit leidt tot minder allochtonen (index 65 à 94). Bijvoorbeeld de tweede generatie Surinamers en Antillianen/Arubanen wordt op deze wijze niet gerekend tot de allochtone, maar tot de autochtone bevolking.

Een centrale vraag bij de verzameling van informatie voor het IAB is: nemen allochtone groeperingen - en met name de groeperingen die doelgroep zijn van het minderhedenbeleid van de overheid - ten opzichte van de autochtone groepering achterstandsposities in, en op welke terreinen? In het minderhedenbeleid zijn drie maatschappelijke terreinen aangewezen als speerpunt: onderwijs, arbeid en huisvesting. In dit thema worden enkele kerncijfers gepresenteerd over de terreinen onderwijs en arbeid. Deze cijfers zijn ontleend aan de EBB en hebben betrekking op personen in de leeftijd van 15 tot 65 jaar. Zoals hiervoor al werd opgemerkt, worden in de EBB de allochtone groeperingen geïdentificeerd op grond van nationaliteit en geboorteland. Tabel 2 toont gegevens over het *opleidingsniveau*.

Opvallend in tabel 2 is het lage opleidingsniveau van Turken en Marokkanen. Rond 70 procent van de Turken en Marokkanen in de leeftijd van 15 tot 65 jaar heeft een opleidingsniveau dat niet hoger is dan basisonderwijs. Van de autochtonen heeft slechts 15 procent zo'n laag opleidingsniveau. Turken en Marokkanen die meer dan basisonderwijs hebben gevolgd, hebben voor het merendeel een opleiding gehad die niet uitkomt boven het niveau van lbo of mavo. Surinamers en Antillianen/Arubanen zijn over het algemeen veel hoger opgeleid dan Turken en Marokkanen, maar lager dan de autochtonen.

Tabel 2. Opleidingsniveau van autochtonen en enkele allochtone groeperingen in de bevolking van 15 tot 65 jaar, 1993.

	basis- onderwijs of lager	lbo/ mavo	mbo/ havo/ vwo	hbo/ wo	Totaal (incl. onbekend) (=100%)
	%				x 1 000
Autochtonen	15	28	40	18	9340
Turken	65	23	10		158
Marokkanen	73	18	6		112
Surinamers	29	32	28	11	183
Antillianen/Arubanen	23	23	36	17	45

(.) betekent dat cijfers van voldoende betrouwbaarheid ontbreken.

Sociale kerncijfers ^{a)}

Basis c.q. eenheid

Demografie

Bevolking per 31 december	1000
W.o.	
0-19 jaar	% van de bevolking
65 jaar of ouder	
niet-Nederlanders	
Levendgeborenen	per 1000 van de
Overledenen	gemiddelde bevolking
Totale bevolkingsgroei	
Huwelijkssluitingen	
Echtscheidingen	
Huishoudens per 31 december	1000
W.o. éénpersoonshuishoudens	
Gemiddelde grootte van de huishoudens	1

Arbeid ^{b)}

Beroepsbevolking 15-64 jaar	1000
Werkzame beroepsbevolking 15-64 jaar	
W.v.	
mannen	
vrouwen	
Werkloze beroepsbevolking 15-64 jaar	
W.v.	
mannen	
vrouwen	
Werkzame mannelijke beroepsbevolking 15-64 jaar	% van de mannelijke bevolking 15-64 jaar
Werkzame vrouwelijke beroepsbevolking 15-64 jaar	% van de vrouwelijke bevolking 15-64 jaar
Contractuele arbeidsduur (per jaar)	1990=100
Regelingslonen volwassen werknemers (per uur)	

1970	1980	1990	1991	1992	1993 ^m
13119	14209	15010	15129	15239	15354
35,7	30,9	25,2	24,9	24,6	24,5
10,2	11,6	12,9	13,0	13,0	13,1
1,8	3,7	4,6	4,8	5,0	5,1
18,3	12,8	13,2	13,2	13,0	12,8
8,4	8,1	8,6	8,6	8,6	9,0
12,4	8,3	7,9	7,9	7,3	7,5
9,5	6,4	6,4	6,3	6,2	5,9
0,8	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0
3986	5006	6113	6216	6285	6372
679	1085	1829	1879	1934	1981
3,21	2,78	2,41	2,39	2,38	2,36
4751	5375	6061	6188	6296	6406
4650	5038	5644	5790	5885	5925
3438	3525	3686	3732	3781	3771
1212	1513	1958	2057	2105	2184
101	337	419	400	411	481
85	164	179	180	186	228
16	173	240	220	225	253
83,1	75,1	71,1	71,5	72,0	71,2
29,7	33,0	38,8	40,5	41,3	42,0
.	.	100	99,8	99,7	99,7
.	.	100	103,6	107,9	111,3

Economie

Koopkracht (statisch)

1980=100

w.v.
werknemers bedrijfsleven
ambtenaren
gepensioneerden
werklozen en overigen

Consumptieve bestedingen (volume)

per hoofd van de
bevolking, 1990=100

w.v.
voedings- en genotmiddelen
duurzame consumptiegoederen
overige goederen en diensten

Schulden uit hoofde van consumptief krediet (ultimo)

guldens per hoofd
van de bevolking

Ontvangers van sociale zekerheids- uitkering (jaargemiddelden)

1000

werkloosheidsuitkering (exclusief Rww)
arbeidsongeschiktheidsuitkering
uitkering inzake vervroegde uittrekking
periodieke algemene bijstandsuitkering
aan thuiswonenden jonger dan 65 jaar
(exclusief Rww)
Rijksgroepsregeling werkloze werk-
nemers (Rww)

Verkeer

Gemiddeld afgelegde afstand per persoon

km per dag

w.o.
van en naar het werk
zakelijk bezoek in de werksfeer

Slachtoffers van verkeersongevallen doden

gewonden, opgenomen in een ziekenhuis

.	100	97,5	97,2	96,6*	.
.	100	102,9	102,6	101,8*	.
.	100	93,4	92,5	90,5*	.
.	100	94,8	94,5	94,6*	.
.	100	90,9	90,7	91,6*	.
.	.	100	102,2*	103,6*	.
.	.	100	99,5*	100,2*	.
.	.	100	101,9*	102,0*	.
.	.	100	103,3*	105,4*	.
172	882	1049	1136	1356	1376
45	156	223	240	279	354
205	640	862	890	908	917
	.	128	135	143	.
70	113	176	175	174	170
7	83	352	323	307	306
.	28,0	36,0	37,1	37,4	.
.	7,1	8,1	8,1	8,7	.
.	2,2	3,7	3,7	4,0	.
3181	1997	1376	1281	1285	1275
.	18621	13652	12006	11654	11645

Sociale kerncijfers (slot) ^{a)}

Basis c.q. eenheid

Rechtsbescherming en veiligheid

Slachtoffers van misdrijven (15 jaar of ouder)	1000
Door politie en Koninklijke Marechaus- see geregistreeerde misdrijven	% van de geregis- treerde misdrijven
Opgehelderde misdrijven	guldens per hoofd van de bevolking
Uitgaven overheid voor politie	

Cultuur en vrijetijdsbesteding

Vakanties ^{c)}	per 1000 van de
Bezoeken aan podiumkunsten in uitvoeringszalen ^{c)}	gemiddelde bevolking
Uitleningen door openbare bibliotheken	
Uitgaven overheid voor cultuur	guldens per hoofd
Uitgaven overheid voor recreatie	van de bevolking

Onderwijs

Deelname aan voltijdonderwijs	1000
Deelname 16-24-jarigen aan voltijd- onderwijs	% van de bevolking 16-24 jaar
Uitstroom uit het voltijdonderwijs met tenminste diploma MAVO c.q. LBO	% van de uitstroom uit het voltijd- onderwijs
Uitgaven overheid voor onderwijs	guldens per hoofd van de bevolking

1970	1980	1990	1991	1992	1993*
.	3632	3955	.	4310	.
266	706	1150	1182	1269	1250
41	30	22	20	19	19
.	206	257	267	286*	.
569	836	1170	1196	1171	1220
4503	685 11444	716 12421	793 12177*	773 12193*	.
49	207	228*	233*	.	.
34	167	158	166*	.	.
3211	3512	3117	3075	3083	3101
21,3	40,3	42,1	43,0	.	.
71,8	83,8	87,6	87,4	.	.
655	1824	2078	2128	.	.

Gezondheid en maatschappelijk welzijn

Beleving algemene gezondheidstoestand	personen met de mening (zeer) goede gezondheid in % van de bevolking	.	80,2 ^{f)}	81,7	80,9	81,8	80,6
Contact met de huisarts	personen die de huisarts consulteerden in % van de bevolking	.	69,3 ^{f)}	75,4	75,5	75,4	75,6
Opnamen in het ziekenhuis	per 1000 van de gemiddelde bevolking	97	112	103	103	101	103
Kosten van de gezondheidszorg	guldens per hoofd	775 ^{d)}	1913	2771	2976	3159*	3300
Uitgaven overheid voor maatschappelijk welzijn	van de bevolking	135 ^{e)}	219	403*	454*	488*	.

Toelichting

. = gegeven (nog) niet beschikbaar

* = voorlopig cijfer

| = reeksbreuk

- a) Voor een toelichting op de in deze tabel opgenomen kerncijfers wordt verwezen naar de aflevering van "Mens en Maatschappij" van mei 1988, blz. 219-232. Daarnaast wordt gewezen op de mogelijkheid, dat reeds eerder gepubliceerde cijfers zijn bijgesteld op grond van meer actuele en definitieve informatie.
- b) De cijfers met betrekking tot de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking betreffen vóór 1990 standcijfers (voorjaar) op basis van de Arbeidskrachtentellingen en met ingang van 1990 jaargemiddelden op basis van de Enquête beroepsbevolking. Zie voor verdere toelichting o.m. de publikatie "Enquête Beroepsbevolking 1993", CBS, Voorburg/Heerlen, 1994. In de kolom 1970 zijn de gegevens over 1971 vermeld (volgens de definities van de Volkstelling 1971).
- c) In verband met een gewijzigde waarneming zijn de cijfers vanaf 1990 niet vergelijkbaar met voorgaande jaren.
- d) 1972.
- e) 1975.
- f) 1981.

Behalve dat deze minderheidsgroeperingen vergeleken met autochtonen niet evenredig vertegenwoordigd zijn in de verschillende opleidingsniveaus, zijn zij ook in mindere mate vertegenwoordigd in de *werkzame beroepsbevolking* en oververtegenwoordigd in de *werkloze beroepsbevolking*. De beroepsbevolking bestaat uit alle mensen die minstens twaalf uur per week werken (de werkzame beroepsbevolking) en uit degenen die actief zoeken naar werk voor twaalf uur per week of meer (de werkloze beroepsbevolking). In tabel 3 is de werkzame beroepsbevolking uitgedrukt in procenten van de bevolking van 15 tot 65 jaar.

Tabel 3. *Werkzame beroepsbevolking in procenten van de bevolking van 15 tot 65 jaar, 1993.*

	Bevolking van 15 tot 65 jaar	waaronder werkzame beroepsbevolking
	x 1 000	%
Autochtonen	9 340	58
Turken	158	31
Marokkanen	112	19
Surinamers	183	47
Antillianen/Arubanen	45	47

Van elke honderd autochtonen in de leeftijdscategorie 15 tot 65 jaar zijn er bijna zestig aan het werk. Van elke honderd Turken van die leeftijd hebben er amper dertig werk. Bij de Marokkanen is de situatie het meest ongunstig: van elke honderd Marokkanen hebben er nog geen twintig werk. Ook al scoren Surinamers en Antillianen/Arubanen op het terrein van de arbeid veel gunstiger dan Turken en Marokkanen, hun positie is toch duidelijk ongunstiger dan die van de autochtonen.

De onevenredige vertegenwoordiging van deze allochtone groeperingen op de arbeidsmarkt is het meest duidelijk af te lezen uit de *geregistreeerde werkloosheid*. De geregistreeerde werkloosheid wordt uitgedrukt in een percentage, waarmee de geregistreeerde werklozen van een groepering worden gerelateerd aan de overeenkomstige groepering in de beroepsbevolking. Niet alle personen die behoren tot de werkloze beroepsbevolking worden tot de geregistreeerde werklozen gerekend. Tot de geregistreeerde werklozen worden gerekend de bij een arbeidsbureau ingeschreven personen in de leeftijd van 16 tot 65 jaar die niet of minder dan twaalf uur per week werken, en beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week of werk hebben aanvaard waardoor ze

tenminste twaalf uur per week gaan werken. In tabel 4 is de geregistreerde werkloosheid van een aantal groeperingen weergegeven vanaf 1988.

In 1993 waren op de honderd autochtonen in de beroepsbevolking vijf personen geregistreerd werkloos, terwijl op elke honderd Turken en Marokkanen in de beroepsbevolking meer dan dertig personen geregistreerd werkloos waren. De situatie van de Surinamers en Antillianen/Arubanen (respectievelijk 16 en 23 procent geregistreerde werklozen) was gunstiger dan die van de Turken en Marokkanen, maar toch aanzienlijk ongunstiger dan die van de autochtonen.

Tabel 4. Geregistreerde werklozen in procenten van de beroepsbevolking.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
	%					
Autochtonen	7	6	5	5	4	5
Turken	36	42	34	33	26	32
Marokkanen	31	31	35	31	30	36
Surinamers	26	19	18	15	16	16
Antillianen/Arubanen	38	27	22	20	19	23

In grote lijnen is de geregistreerde werkloosheid voor alle groeperingen gedaald in de periode 1988 tot en met 1992 en weer gestegen in 1993. Het percentage geregistreerde werkloze autochtonen is in de periode 1988-1992 gedaald van 7 naar 4 en in 1993 weer gestegen naar 5 procent. Van de vier hier gepresenteerde allochtone groeperingen was de situatie in 1988 het meest ongunstig voor de Antillianen/Arubanen en voor de Turken (respectievelijk 38 en 36 procent) en in 1993 voor de Marokkanen en Turken (respectievelijk 36 en 32 procent). Ten opzichte van 1988 is in 1993 de geregistreerde werkloosheid van de Marokkanen gestegen en van de overige groeperingen gedaald. De daling was het sterkst bij de Antillianen/Arubanen.

Noten

1. Gegevens uit het Informatiesysteem Allochtone Bevolkingsgroepen worden gepubliceerd in de reeks statistische vademecums over minderheden, die sinds 1987 jaarlijks verschijnt (zie Roelandt et al., 1992). Deze reeks wordt samengesteld in samenwerking met het Instituut voor Sociaal-Economisch Onderzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam.
2. Woonwageneigenaren behoren, in tegenstelling tot alle overige doelgroepen van het minderhedenbeleid, tot de autochtone bevolking.
3. Naast de term allochtonen kent het CBS ook de benaming 'niet-Nederlanders', waarmee Neder-

landse ingezetenen worden bedoeld die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten. Over niet-Nederlanders in Nederland publiceert het CBS eveneens een jaarlijkse reeks (zie CBS, 1993b en de standaardtabel met sociale kerncijfers).

Bronnen

- Centraal Bureau voor de Statistiek (1993a). *Enquête beroepsbevolking 1992*. Voorburg/Heerlen: CBS.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (1993b). *Niet-Nederlanders in Nederland, 1 januari 1993*. 's-Gravenhage: SDU/Uitgeverij.
- Heijdt, J. van der & Prins, C.J.M. (1993). Registertelling 1 januari 1992: Belangrijkste uitkomsten. *Maandstatistiek van de Bevolking*, 41, juni, 21-31.
- Roelandt, Th., Roijen, J.H.M. & Veenman, J. (1992). *Minderheden in Nederland: statistisch vademecum 1992*. 's-Gravenhage: SDU.